

Φωτογραφία της βομβαρδισμένης Σιδώνας από άμαχο Λιβανέζο

Αντίο Λίβανε

Fred A. Reed

Αντίο Λίβανε! Δε θα ξαναδώ τη Σιδώνα, την αρχαία πόλη που αγναντεύει με τόση χάρη τη Μεσόγειο. Δε θα ξανακάνω βόλτες στην κεντρική της πλατεία, την Πλαζ ντ' Ετουάλ, όπου πλήθος μικροπωλητών, απ' το ξημέρωμα ως το ηλιοβασίλεμα, χτυπούν μικρές κούπες στους περαστικούς για να τους κάνουν να αγοράσουν τον πηκτό αραβικό καφέ ραντισμένο με κάρδαμο.

Αλλά η Σιδών για μένα είναι, πάνω απ' όλα, η εικόνα ενός άντρα με τον οποίο μοιράζομαι μian απεριόριστη αγάπη για ένα πεντάχρονο κορίτσι: την κόρη του γιου του και της κόρης μου. Στο φαρμακείο του, που κοιτά στην Πλαζ ντ' Ετουάλ, συζητούσαμε γι' αυτήν πολύ συχνά καθώς και για την πόλη που αρνείται να εγκαταλείψει.

Η τελευταία μου επίσκεψη ήταν πριν από πέντε χρόνια. Ήμουν περαστικός τότε έπειτα από ένα ταξίδι-έρευνα στο νότιο Λίβανο. Ήταν απίθανο να μη σε κατακτήσει η φιλοξενία για την οποία οι Άραβες, οιασδήποτε πίστης, έχουν ένα έμφυτο, απεριόριστο χάρισμα. Το φρέσκο ψάρι που φάγαμε εκείνο το βράδυ έλιωνε στο στόμα μας. Μερικές σταγόνες πικάντικου χυμού λεμονιού και λίγες σταγόνες ελαιόλαδου ελευθέρωναν το αλάτι της θάλασσας.

Οι μαχητές της Χεζμπολάχ μόλις είχαν διώξει τους Ισραηλίτες από το νότιο Λίβανο μετά από δεκαοκτώ χρόνια κατοχής. Πιθανόν να προερχόταν από την κοινότητα των Σιιτών, αλλά η «Αντίσταση» τώρα ανήκε σε όλους τους Λιβανέζους. Για πρώτη φορά μια οπλισμένη αραβική δύναμη είχε κατατροπώσει στρατιωτικά το σιωνιστικό κράτος, αυτό το παράνομο παιδί της Συνθήκης του Μπαλφούρ του 1917. Ο οικοδεσπότης μου δεν είχε τίποτε άλλο παρά καλά λόγια να πει για τους άντρες που είχαν απελευθερώσει την πατρίδα του.

Αντίο Λίβανε!

Δε θα επισκεφτώ ποτέ ξανά το λιμάνι της Τύρου με τους αρωματικούς του πορτοκαλεώνες και τους κήπους με τα μπανανόδεντρα. Ποτέ δε θα ξαναμπώ στο μικρούτσικο παγωτατζίδικο δίπλα από την κεντρική λεωφόρο, όπου ο ιμάμης Μουσά αλ-

Σαντρ, ο ιδρυτής του Κινήματος των Απόκληρων που αργότερα έγινε το Αμάλ και μετά η Χεζμπολάχ, σταμάτησε κάποτε για ένα κεσεδάκι παγωτό. Ήταν Παρασκευή, μετά η μεσημεριανή προσευχή, μια καλοκαιρινή ημέρα στα μέσα της δεκαετίας του '70.

«Αλλά, σεβαστέ μας ιμάμη», διαμαρτυρήθηκε ο ιδιοκτήτης του παγωτατζίδικου, «οι μουσουλμάνοι απαγορεύεται να τρώνε παγωτό. Εγώ, ξέρεις, είμαι χριστιανός».

«Το παγωτό σας για μας είναι χαλάλ» είπε ο ιμάμης τελειώνοντας ότι είχε απομείνει στο κεσεδάκι, γκρεμίζοντας έναν τοίχο αιώνων.

Μπορούσες και ένιωθες την παρουσία του ιμάμη αλ-Σαντρ παντού στην Τύρο, την

Ήμουν περαστικός τότε έπειτα από ένα ταξίδι-έρευνα στον νότιο Λίβανο. Ήταν απίθανο να μη σε κατακτήσει η φιλοξενία για την οποία οι Άραβες, οιασδήποτε πίστης, έχουν ένα έμφυτο, απεριόριστο χάρισμα.

πιο νότια πόλη του Λιβάνου που σήμερα είναι κομμένη από τον κόσμο. Ήταν η έδρα του σχολείου που διηύθυνε η αδελφή του Ραμπάμπ, που μάθαινε τα κορίτσια από τις πιο φτωχές οικογένειες της περιοχής των συνόρων χειροτεχνία και οικιακά επαγγέλματα. Αλλά πιο πολύ

μπορούσες να νιώσεις την εξέγερση της περηφάνιας των Σιιτών με την οποία είχε εμπνευσθεί μια ομάδα στερημένων ανθρώπων που τους κορόιδευαν εδώ και χρόνια και που σήμερα ίσως και να είναι ο μισός πληθυσμός του Λιβάνου.

Ήταν ο Μουσά αλ-Σαντρ, που εξαφανίστηκε σε ένα ταξίδι στη Λιβύη το 1978, που είχε πει «Ο Λίβανος είναι πολύ μικρός για να διασπαστεί και πολύ μεγάλος για να τον καταβροχθίσεις».

Αντίο Λίβανε!

Το κέντρο της Ναμπαντίγιε είναι γεμάτο ερείπια πολυκατοικιών βομβαρδισμένων από τις αεροπορικές επιδρομές του Ισραήλ. Δε θα δω ποτέ ξανά τα υψίπεδα της πόλης όπου γεννήθηκε η αντίσταση κατά της ισραηλιτικής κατοχής το πρωινό της 16ης Οκτωβρίου του 1983. Ο στρατός του Ισραήλ έκανε επέλαση βόρεια προς τη Βηρυτό σε άλλη μία επιχείρησή του να «κόψει το καρκίνωμα της τρομοκρατίας». Είχε κάνει εκστρατεία να εξαφανίσει την Οργάνωση για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης και είχε δημιουργήσει ζώνη ασφαλείας στο Νότο.

Η είσοδος των ισραηλινών στρατευμάτων συνέπεσε με την Ασούρα, την πιο ιερή ημέρα του ημερολογίου των Σιιτών, την εορτή της μνήμης του ιμάμη Χουσεΐν, πρωτοπόρου του διεθνούς αγώνα κατά της αδικίας. Εξαγριωμένοι πολίτες αντέδρασαν πετροβολώντας τα στρατεύματα και ανατρέποντας ένα στρατιωτικό όχημα. Οι ισραηλινοί στρατιώτες άνοιξαν πυρ σκοτώνοντας δύο και τραυματίζοντας επτά άτομα. Ήταν η αρχή του δύσκολου, μακρού και πικρού πολέμου που οδήγησε, δεκαεπτά χρόνια αργότερα, στην απόσυρση των δυνάμεων κατοχής. Ήταν μια ήττα που το Ισραήλ ποτέ δεν αποδέχτηκε και για την οποία σήμερα προσπαθεί να πάρει εκδίκηση.

Ποτέ δε θα δω ξανά το ταπεινό σπίτι του Αχμέντ Ομπεϊντ που με καλωσόρισε στη Ναμπαντίγιε. Υποψιάζομαι ότι θα έχει κι αυτό καταρρεύσει από τις βόμβες. Ακόμα θυμάμαι τη βαθιά θλίψη στα μάτια του Ομπεϊντ: είχε περάσει εννιά χρόνια της ζωής του σε φυλακή στο

Ισραήλ. Η ίδια ομάδα καταδρομών που τον είχε απαγάγει από το σπίτι του είχε πιάσει και τον αδελφό του, τον σείχη Αμπντ αλ-Καρίμ Ομπείντ, έναν από τους θρησκευτικούς ηγέτες των Σιιτών. Ο σείχης Αμπντ αλ-Καρίμ Ομπείντ κρατείται ακόμα στο Ισραήλ μαζί με εκατοντάδες Λιβανέζους και χιλιάδες Παλαιστίνιους. Η επίτευξη της απελευθέρωσής του ήταν ένας από τους λόγους σύλληψης των δύο ισραηλιτών στρατιωτών στις 12 Ιουλίου 2006.

Αντίο Λίβανε.

Τίποτα δεν έχει απομείνει από το εστιατόριο Φελφέλ αλ-Χαλίφ στη Χαρέτ Χρεϊκ στη νοτιοανατολική Βηρυτό. Μόνο μνήμες. Δεν υπάρχει πια η γειτονιά που το περιέβαλε, μια βουερή, ζώσα απόδειξη της ανθρώπινης ανθεκτικότητας, δεν υπάρχει πια: έχει γίνει ερείπιο. Ήταν από αυτό το εστιατόριο, γνωστό για τα φαλάφελ του, που ξεκίνησα να πάρω συνέντευξη από τον σείχη Χουσεϊν Φαντλολάχ, ο οποίος ως εκ θαύματος σώθηκε από απόπειρα κατά της ζωής του στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ήταν έξω στο δρόμο όταν μια δυνατή βόμβα εξερράγη κάτω απ' το αυτοκίνητό του σκοτώνοντας ογδόντα περαστικούς και καταστρέφοντας το σπίτι του. Η Ουάσιγκτον και το Τελ Αβιβ ήταν βέβαιοι ότι ο σείχης Χουσεϊν Φαντλολάχ ήταν ο πνευματικός ηγέτης της Χεζμπολάχ και ότι εκείνος ήταν που είχε δώσει το πράσινο φως για την απαγωγή των αμερικανών ομήρων. Έπρεπε να σωπάσει μια για πάντα. Δεν έγινε ποτέ καμιά διεθνής έρευνα για να βρεθούν οι βομβιστές. Μόνο δυο τετράγωνα από το εστιατόριο ήταν ένα μικρό ζαχαροπλαστείο όπου το προσωπικό του τηλεοπτικού σταθμού της αλ-Μανάρ, της φωνής της Χεζμπολάχ, θα συναντιόταν μετά από λίγες ώρες. Τα στούντιο της αλ-Μανάρ, στην καρδιά της Χαρέτ Χρεϊκ, ισοπεδώθηκαν κατά τις πρώτες αεροπορικές επιδρομές στη Βηρυτό, αλλά εξακολουθούσαν να εκπέμπουν. Ο σταθμός αλ-Μανάρ στενοχωρούσε μερικούς. Ο τρόπος που έβλεπε τα γεγονότα και οι αναλύσεις του δεν ταίριαζαν με την επίσημη εκδοχή και η θανατική ποινή του εκτελέστηκε από τα ισραηλινά F-16. Δεν υπάρχουν πια κακές ειδήσεις απ' αυτή την πηγή.

Αντίο Λίβανε.

Στα δάχτυλά μου παίζω τις σκούρες κεχριμπαρένιες χάντρες ενός κομπολογιού ενός μουσουλμάνου φαρμακοποιού που κάποιος εκλεκτός αδελφός είχε διαλέξει για μένα. Τώρα μου φέρνει πίσω, σε έναν καταρράκτη συγκινήσεων, τις λέξεις και τα βλέμματα που ανταλλάξαμε, το γέλιο και τα δάκρυα που μοιραστήκαμε.

Κάθε πρωί αφήνει το διαμέρισμά του ψηλά σε ένα λόφο πάνω απ' την πόλη για να ανοίξει το φαρμακείο του στην Πλαζ ντ' Ετουάλ. Οι Ισραηλινοί το είχαν καταστρέψει, όπως είχαν καταστρέψει και το μεγαλύτερο μέρος της πόλης κατά την προηγούμενη κατοχή. Το ξαναέχτισε. Κάθε μέρα περνάνε οι παλιοί του φίλοι για ένα ποτήρι τσάι και λίγη κουβέντα για το πώς πάνε τα πράγματα στον κόσμο.

Ο στρατός του Ισραήλ πλησιάζει. Πέφτουν βόμβες. Αν και έχει καναδέζικο διαβατήριο και σχεδόν όλη η οικογένειά του είναι στο Μόντρεαλ, αρνείται να φύγει. Έρχεται μια στιγμή κάποτε στη ζωή ενός που πρέπει να πει το «Όχι». Όταν τον καλέσει το καθήκον και η τιμή. Να απαιτήσει την ελευθερία του.

Λίβανε, αντίο. (δε)